

plement (ARBOR) ILICINA, abreuvement paral·lel al que constatem en FAIG, FIGUERA, etc. El canvi de la *ī* llarga de ILEX en *e*-, *a*-, podria explicar-se tant per una mera dissimilació (del tipus VICINUS > *vezi*(no)), com si es partís d'una variant amb *Ē* pertanyent ja al llatí vulgar, puix que està provat que tots dos vocalismes coexistiren en la llengua mare; si a Castella alguna forma arcaica (*Las Ilzes, ilzera*) sembla prova clara que es partí de la forma clàssica ILEX, en portuguès i català la possibilitat d'aquella dissimilació fa impossible decidir si es parteix de *ī*- o *e*-; el fet, però, que llengües tan afins com la d'Oc (*euze*), el sard (*élighe*) i l'italià (*elce*) suposin la forma *e*- més aviat ens faria inclinar cap a la segona alternativa,¹⁰ i ho assegura l'antic derivat *aulet* (< *elzet*), *auleda* ILICE-¹⁵ TUM, -ETA, on la dissimilació no podia produir-se.

DERIV.: *Auzineta*, herba semblant a la 'brutònica', 'Teucrium Chamaedrys L.' (Princ., Serradell, en *Sota Terra, Club Muntanyenc* 1, 124; *alzineta* bal., *AlcM*) nom explicable per la vella comparació, a causa de les fulles, amb una alzina minúscula arran de terra (gr.-ll. *chamae-drys*, com digueren els mateixos botànics). *Alzinar* m. [*alziner*al, 1507, Busa; *alzin*ar, 1650, *DTo.*], usat avui amb la mateixa extensió que el primitiu [veg. supra, a Ribagorça]; en tinc a mà dades mall.,²⁵ *auz*-, *BDLC* XIII, 40, i pallareses, *Surp*, 1958; *auziná* a Noedes de Conflent, a Ciutadella, etc. + *Alzineda* es diu de vegades (*Dfa.*, no *AlcM*; els corresponals d'*AlcM* i *DAG*. l'usaren per definir *auleda* i *aulet*), i a les Balears es canvià en *alzinada* (*AlcM*). *Alzinall*³⁰ 'alzina petita', mot de la Garrotxa i l'Alt Empordà (Rabós, 1958, comparant-hi les garrolles); M. Vayreda, *La Punyalada*, p. 24; *CostCatManc.* 1, s. v.; *aulinai* a Besalú (*BDLC* ix, 349). *Alzinella*. *Alziner*a, veg. supra. *Alzinó*. Mena de bolets (potser no ben bé la mateixa): *alzinói* (aquest sobretot molt conegut en el Maresme: Arenys de Munt, 1931), *alzinenc*, *alzinero*. *Alzinot*.

Alzinar-se, sentit figurat, 'dreçar-se mostrant tota la força i grandària del cos' (no 'posar-se en sentit vertical', com defineix malament *AlcM*), mot gens conegut en literatura abans de 1902 (Jq. Ruyra), després bastant difós: s'ha dit que era un derivat d'*alçar* (amb *z* per influència d'*alzina*), però la idea que expressa és ben diferent de la d'*alçar* i amb aquest no s'explicaria l'estranya derivació amb *-in-* (com a màxim podem admetre que la influència d'*alçar* haurà contribuït a orientar el matís cap al desplegament del cos en sentit vertical): en realitat es tracta, com ho confirma el regust pintoresc i el matís enèrgic del mot, d'una metàfora comparable a les derivacions de *encirar-se* (de *ciri*) i *emparinar-se* (cast. i val.); cf. la comparació encunyada «fort com una alzina» (tan corrent com *fort com un rostre*): als qui es meravellen que un arbre que no sol ser tan encirat com un pi hagi pogut crear un tal derivat observem que la idea bàsica és tant la de demostrar una presència prominent i imponent (cf. el conegut passatge de *La Parada*) com la de projectar molt amunt el cap del cos, i en particular notem que en matèria de creacions⁶⁰

lingüístiques importen més les oposicions sinonímiques i diferencials que els conceptes absoluts: l'alzina és un arbre altíssim si es compara amb els seus parents inseparables el garric i la coscolla: *garric que s'alzina* > *home que s'alzina* (es diria de primer, potser, aquesta coscolla o garrolla *s'ha alzinat molt* i això s'estendria a d'altres usos, entre ells a l'home).

Aulet [«possitis facere artiguas pus no destruyats *aulets* ne casta<n>gés», 1462, doc. de St. Hilari S., Ca. Candi, *St. Hilari*, p. 105; doc. de les Guillerries, a. 1551, *DAG.*]: crec que són més aviat artificials (en tot cas secundaris) els matisos de 'tendre' o 'de carbó' que hom li ha atribuït:¹¹ és simplement el collectiu arcaic en -ETUM de *alzina*, sinó que en lloc de derivar d'ILICINA ve directament del primitiu ILICE: avui més o menys viu encara a tota la Selva i Guillerries (sentit encara com a apellatiu, *allí hi ha un aulet*, en els boscos de l'obaga del Montnegre, 1931);¹² «bosc d'alzines» precisaven a Espinelves (1935);¹³ *auleda* menys viu però bastant estès com a nom propi; per a l'explicació de l'evolució fonètica de l'*ul* d'*aulet* i d'*aulina* (supra) partint de *elzet*, *elzina*, a través de *aldet* > *ellet*, veg. *LleuresC.*, 216.

¹ A penes pot haver fluctuat algun poc en la zona Reus-Falset. Possiblement hi hagué alguna superposició dels dos, per allà, amb aplicació de *carrasca* (o de la forma repercutida *carrascla*) a alguna varietat; no tinc confirmació que s'usi *carrascla* a Segarra (*DAG.*), sí cap al Montsant i parts del Priorat. De tota manera *alzina* és l'expressió popular fins a Granyena de les Garrigues (1935), i en el Lloar (NO. del Priorat) m'asseguraren que allí es diu *alzina* i no pas *kařáska* (1936); *AlcM* registra aquell fins a la Conca i rogalia de les Borges (Blancafort, la Floresta). — ² «Un gran foch / de llenya seca d'*alzina*» en el romanço 33 del *Rolllo*. de Milà, 33, a la majoria de les variants recollides, però la versió B, provinent de Besalú o Olot, porta *aulina*. —

³ A Vilanova de Sau (1968), la dona deia un *alziná*, però l'home (de parlar més conservador) un *auliná*, i un nom de lloc dins el terme d'aquell mas, l'*Aulina Bonica*, li donava la raó. Però més al Sud, a Espinelves, en terra coberta d'alzinars, no admeten més que *alziná* (1935). En el Lluçanès i el Berguedà pertot constato *alziná*. — ⁴ Però a les terres de l'Albera i dels Aspres ja sento *alziná*: Albera, les Illes, Reiners, Tallet. — ⁵ «En diuen Tossal de las *Olzinas* perquè enta allà hi ha unas *olzinas*», 1957. Em deien *alzina* a Llastarri i a Queixigar, pobles ja més orientals i eren informants joves. — ⁶ Aquí en un important topònim *Rin de la Carrasca*, però és esporàdic; i, viu, només *leřina*. — ⁷ Només a Alins de Llitera i a Ceresuela vaig curar de pendre nota que m'ho havia fet precisar així, en algun altre sembla poder-se deduir d'una frase anotada, en algun altre, de l'ús del collectiu indicat. A Sinués (Vall de Tena) sembla que ja és l'aglà. — ⁸ En el domini castellà el límit entre l'àrea de predomini de *encina* i la de *carrasca* cau més al Sud que en català: en terres de Morella, en el límit de les llen-